

Spor mezi zastánci evoluce a stvoření se táhne již od konce 18. století a je spojen s rozvojem geologie a paleontologie

Věda versus víra

Stvořila člověka ruka Boží? Zformoval ho proces pokusů a omylů, který dnes nazýváme evolucí? Nebo je pravda někde uprostřed, jak tvrdí stoupenci inteligentního designu? V této debatě ještě zdaleka nepadlo poslední slovo

Vladimír Socha

Diskuse na toto téma je dlouhodobě nejintenzivnější ve Spojených státech amerických, v menší míře pak i v Evropě a jinde ve světě. Často se zmíněné otázky považují za součást jakési „kulturní války“, jejíž kořeny lze hledat už na konci 18. století, kdy došlo k revoluci především v geologických vědách. Představme si obě znesvářené strany: zastánci víry ve stvoření světa a života se nazývají kreationisté (z latinského creatio = stvoření) a jejich protivníky jsou pak evoluční biologové, ale také paleontologové, geologové a další zástupci tzv. oficiálního vědeckého pohledu na svět.

Mnoho podob víry

Kreationisté v různé míře zpochybňují úplný základ současného vědeckého poznání: paleontologicky doložený

vývoj člověka z hominidních předků, ohromné stáří planety nebo postavení člověka v rámci živočišné říše, kde ho věda vidí pouze jako jeden z mnoha organismů.

Evoluční nauka se dnes ve vědecké komunitě považuje za nepochybnitelný fakt, zatímco podpora verze o stvoření je zde naopak velmi slabá. Kreationistické názory se oproti tomu těší vysoké popularitě u laické veřejnosti. Například v USA podle výzkumu až 46 % dospělých věří, že člověka stvořil Bůh někdy v posledních deseti tisících letech.

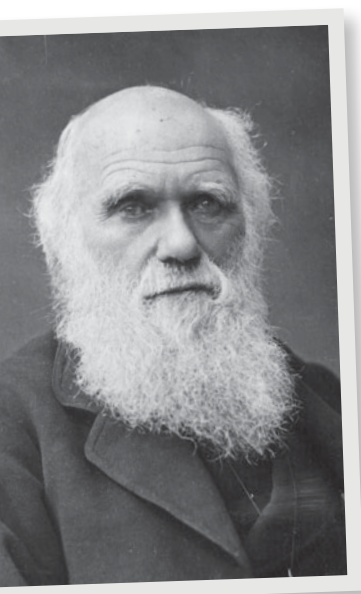
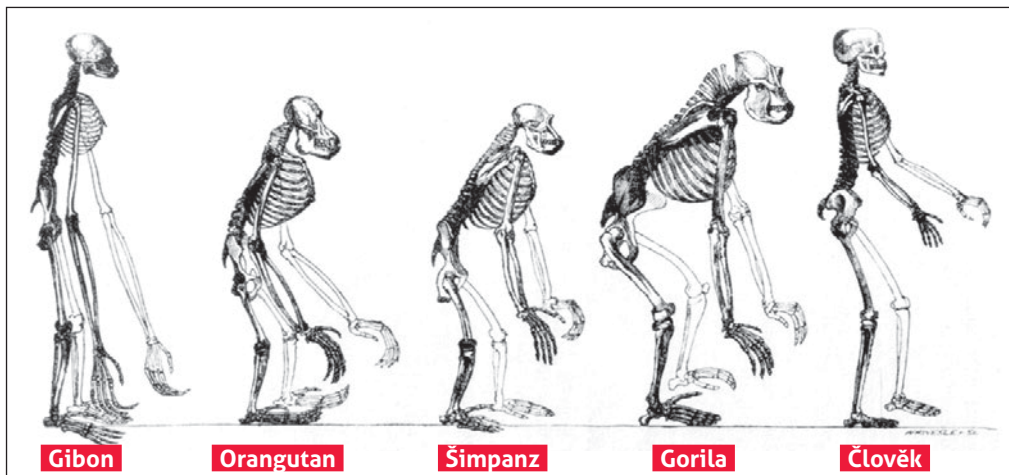
S kreationismem se často pojí extrémní politické názory. Zde hrdina víry utíná strom, z něhož klíčí nacismus, humanismus, pornografie i alternativní náboženství

Celá problematika se přitom často popisuje prakticky jen jako spor mezi vědou a vírou. To je ale přílišné zjednodušení: kreationismus má totiž mnoho podob a zdaleka ne všechny jeho odnože odmítají evoluci a myšlenku dlouhého geologického času.

FOTO A ILLUSTRACE Shutterstock, Wikipedie, NASA

Darwinův následovník anatom Thomas Henry Huxley (známý pod přezdívkou „Darwinův buldok“) použil tento obrázek, aby dokázal, že lidé a opice mají stejný základ páteře

Podle Charlese Darwina platí, že „v přírodě je přežití a úspěch výsadou těch nejschopnějších a nejpřitažlivějších“

Vědecký establishment i anglikánská církev nejprve všechny podobné myšlenky nekompromisně odmítaly. Oficiální církvi tehdy oponovali pouze baptisté a kvakeři (křesťanské hnutí, jež vzniklo v polovině 17. století).

Zásadním přelomem se stalo vydání díla přírodovědce Charlese Darwina (1809–1882) „O původu druhů přírod-

Opice místo Boha

Soubor evoluce a víry má původ už v práci skotského geologa Jamese Huttona (1726–1797), který stál u rozvoje pionýrského období geologických věd, jenž se odehrál zejména na území Velké Británie a přinesl nové názory na stáří naší planety a původ zkamenělin. Hutton i další vědci začali dokazovat, že Země musí být mnohem starší, než vyplývá z doslovného textu Písma. Zhruba ve stejné době vyslovili také první evoluční teorie, které se opíraly zejména o soubory zkamenělin jasně poukazujících na měnící se podobu života v průběhu věků.

Soud o evoluci

Darwinova kniha byla velmi dobře napsaná a vzbudila velkou a dlouhodobou diskusi. Dá se říct, že právě toto dílo povýšilo evoluční teorii na respektované pole výzkumu. Bouřlivá debata potom trvala celá desetiletí, přičemž velký úpadek zaznamenala až na konci 19. století. Na vině ale nebyla kreacionistická opozice, která od začátku víceméně prohrávala, ale spíše nedostatečná vysvětlovací hodnota teorie. Teprve s jejím obohacením o poznatky z genetiky a populační biologie v rámci tzv. neodarwinistické syntézy došlo v 30. letech minulého století k jejímu dalšímu posílení. V této podobě je teorie přijímána

” V některých státech USA 46 % dospělých věří, že člověka stvořil Bůh někdy v posledních deseti tisících letech

ním výběrem“ v roce 1859. Britský vědec zkoumal v letech 1831–1836 faunu i flóru Jižní Ameriky a okolních ostrovů. Mnoho let po návratu pak získané poznatky třídil a analyzoval a výsledky nakonec shrnul v knize, která změnila dějiny. **Darwin ukázal, že život se dlouhodobě vyvíjí a že tento vývoj řídí přírodní výběr.** Ačkoliv to v roce 1859 ještě raději nezmínil, jeho výzkum jasně naznačil také pro mnohé nepřijemný fakt, že i člověk se vyvinul ze zvířecích předků.

inzerce

víte, že?

VĚŘÍCÍ PALEONTOLOG

Zastáncem kreacionistické teorie je i uznávaný americký paleontolog Robert T. Bakker (*1945), který se proslavil teorií o teplokrevnosti dinosaurů a mj. působil jako poradce při natáčení Jurského parku. Současně vykonává službu kazatele jedné západoamerické církve a je zastáncem tzv. teistické evoluce. **100+1**

V muzeu kreacionismu v americkém Petersburgu u Cincinnati najdeme například umně vyobrazenou představu prvotního ráje, kde se společně s člověkem prohánějí i dinosauři

jako nejpravděpodobnější vysvětlení zákonitostí vývoje života i dnes.

Po celou dobu se však oba názorové proudy – vědecký i věroučný – živě střetávaly, přičemž nejzajímavější ukázkou této skutečnosti představují slavné americké soudní procesy na počátku minulého století, z nichž je nejznámější tzv. Opičí proces z roku 1925 (viz box).

Striktní kreacionisté zpochybňují vývoj člověka z hominidních předků, stejně jako stáří planety Země

Inteligentní designér

Dnes se kreacionismus považuje za nevědeckou teorii, jež nesplňuje základní pravidla empirické vědy – testovatelnost a falzifikovatelnost svých tvrzení. Nemůže být tedy předmětem skutečného vědeckého zkoumání. Kreacionisté na oplátku napadají přijímání evoluce jakožto jediného možného vysvětlení zákonitostí vývoje života.

Nejstriktnější odnož představují nejspíš zastánci **kreacionismu mladé Země**, kteří trvají na doslovném výkladu Písma. Východiskem jsou jim údaje z knihy Genesis, podle níž Bůh stvořil svět za šest dní z ničeho. Stáří naší planety přitom podle žádného z těchto dat nepřekračuje zhruba deset tisíc let (nejznámější údaj ze 17. století kladl vznik Země do roku 4004 př. n. l.). Kreacionisté mladé Země

také zastávají názor, že Bůh stvořil život i celý okolní vesmír již v té podobě, jakou mají dnes. Tento stav se někdy označuje jako „fungující komplexita“. S existencí milionů zkamenělin se zastánci teorie vyrovnávají tvrzením, že se jedná o pozůstatky obětí biblické potopy.

Podstatně progresivněji už vnímají geologické údaje **kreacionisté staré Země**, zastánci **inteligentního designu** a **teistické evoluce**. Přívrženci těchto odnoží kreacionismu uznávají nesmírné stáří planety Země i života na ní. Biblických šest dní stvoření nepovažují za doslovné dny o 24 hodinách, nýbrž za mnohem delší časové jednotky (kreacionisté staré Země). V uspořádání současných organismů však někteří spatřují jasné stopy inteligentního plánu vyšší bytosti (zastánci inteligentního designu); další zase věří ve skutečnou evoluci, ovšem v podobě nástroje, kterým vývoj života od počátku řídí Bůh (teistická evoluce). Jak lze z krátkého výčtu vyzorovat, kreacionismus rozhodně netvoří jednotný myšlenkový proud.

Adam, Eva a dinosaurus

I na počátku 21. století je kreacionismus velmi silný, v některých oblastech navíc stabilně nabývá na síle. Dokonce i stoupenci jeho striktních forem slaví úspěchy v mnoha státech USA, přičemž **jejich záměrem je obnovit nebo zavést povinnost učit ve školách alternativu k evoluční teorii, tedy víru ve stvoření**. Většinou nejsou s tímto plánem úspěšní, ale jistě dílčí ústupky si již vymohli.

Nedávno také začala vznikat kreacionistická muzea: v podobných institucích jsou k vidění například modely dinosaurů v jedné scénérii s lidmi, a to v podobě prvního ráje na Zemi. Je třeba přiznat, že tzv. oficiální věda zatím nedokáže vysvětlit vše, a jistě je třeba respektovat i odlišné názory, jakkoliv s nimi

nemusíme souhlasit. Ideální by proto byla účelná míra tolerance a ohleduplnosti v obou znesvářených táborech. Je smutné, že kontroverze neustále nabývá poněkud útočné a nepřátelské povahy, která vědění a víře spíše škodí. **100+1**

Mgr. Vladimír Socha

Působí jako popularizátor paleontologie a archeologie, překládá knihy s touto tematikou a je autorem celkem pěti knih o dinosaurech. Přispívá do populárně-naučných časopisů a jiných médií a přednáší laické veřejnosti.

Opičí proces

V 20. letech 20. století platil ve státě Tennessee tzv. Butlerův zákon, který zakazoval výuku Darwinovy teorie na školách. V městečku Dayton byl pak v daném roce zažalován učitel **John Thomas Scopes**, jehož později shledali vinným a odsoudili k menší pokutě (rozsudek byl ovšem zrušen a učitel nebyl nikdy potrestán).

Scopes se soudy nebránil, dokonce byl zřejmě jeho aktivním spolustráncem a městečku Dayton i sporu mezi kreacionismem a evolucionistickou vědou přinesl velkou popularitu. Za vše mluví skutečnost, že se „Opičí proces“ stal nejsledovanějším soudním řízením v USA a také prvním procesem, který byl na celém území státu přenášen rozhlasem. Boj pokračoval a v dalších letech se zákony zakazující vyučování evoluce objevily dokonce ve většině států USA. Tento trend ztratil na síle teprve v průběhu 50. a 60. let minulého století, kdy pokrok ve výzkumu a kosmonautice přispěl k větší podpoře vědy u americké veřejnosti. **100+1**

O 10 % NIŽŠÍ CENA

ZEMNÍHO PLYNU ZACHUTNÁ KAŽDÉMU

Stálí zákazníci RWE získají o **10 % nižší cenu** za zemní plyn a **speciální prémii až 3 000 Kč** k tomu.

RWE
The energy to lead

www.rwezlevnuje.cz
800 222 500

Platí pro platby za obchodní složku ceny účinnou od 3. 5. 2013 oproti předešlému stavu a typické stávající zákazníkům DOM/MO se smlouvou na dobu neurčitou (spotřeba 18,2 MWh/rok a více, pro nižší spotřebu se míra snížení může lišit); výplata prémie je možná pouze bezhotovostně započtením ve vyúčtování. Více na rwezlevnuje.cz.